

ЛЮДИНА ХХІ СТОЛІТТЯ: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ, ОСВІТНЬО-ГУМАНІСТИЧНИЙ, ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ВИМІРИ¹

**Анастасія
НЕКРЯЧ**

Проректор з наукової роботи Київського міжнародного університету, доктор політичних наук, професор, член-кореспондент Академії політичних наук України

Ми живемо в складному і турбулентному світі. Глобалізація, вселивши багато надій, принесла людству безліч розчарувань, викликів і загроз. Конкуренція, протистояння, суперництво, конфронтація, конфлікти, тероризм, природні, економічні, соціальні катаклізми і катастрофи, безпрецедентна міграція, масові виступи людей на захист своїх прав і свобод – це не картини із голлівудських фільмів, а реалії сьогодення.

У таких умовах чи часто ми задаємо запитання «А чому так відбувається?», «Які рушійні сили змінюють цей світ? та й взагалі «Чи можна уявити світ гармонійним, збалансованим, безпечним?».

Немає однозначної відповіді на всі ці запитання. Її варто шукати, *по-перше*, у більш глибинних пластах людських стосунків, а *по-друге*, – у суперечливості міжнародних відносин і самої світової системи.

Але і в першому, і в другому випадку, вони мають пряме відношення до людини. Чому ж вона, будучи найвищим творінням природи, найціннішим скарбом планети, творцем історії, прогресу, процвітання і добробуту, водночас є причиною багатьох проблем, викликів, загроз, ризиків. Тож якою має бути людина

ХХІ століття, аби загальнолюдські цінності, загальносвітова безпека, захист прав і свобод стали реальністю, щоб кожен із нас відчував себе захищеним у цьому світі.

Не претендуючи на істину останньої інстанції, спробую змоделювати матрицю формування такої людини в параметрах трьох вимірів, які окреслено в темі мого виступу: соціокультурний, освітньо-гуманістичний, політологічний.

Першим є соціокультурний вимір, оскільки він задає вектор розвитку іншим граням нашого буття.

Сучасна людина має володіти всією сукупністю знань про соціум, у якому народилася і перебуває. Розуміти його закони і закономірності, тенденції, механізми, моделі співіснування і виживання. Соціалізація – не простий процес, це своєрідний ключ, складна архітектоніка стосунків, комунікацій, не засвоївши які, неможливо побудувати спільноту соціальної згоди. Ми з вами різні за ознаками раси, статі, мови, релігії, але водночас взаємозалежні, а відтак взаємовідповідальні за все, що відбувається як за нашої участі, так і без нас. Соціалізація дає змогу кожній людині поринути в культурний пласт надбань, духовних цінностей, стандартів, норм, правил, засвоїти моральні принципи. Завдяки йому, ми уніфікуємо себе із відповідним етносом. Через нього усвідомлюємо себе українцями. Такий процес, власне, відбувається із кожною людиною, у якій би частині світу вона не перебувала.

¹Текст доповіді на XVIII Всеукраїнській конференції асоційованих шкіл ЮНЕСКО (24 березня 2017 року)

Наступний вимір освітньо-гуманістичний. Гуманізм – найважливіший сегмент світогляду, який визнає цінність окремого індивідуума, особистість, права на життя, свободу, власність, надання можливості людині розвиватися, самореалізовуватися, бути щасливою, розраховувати на співчуття, допомогу, сповідування моральних принципів. Рівність, справедливість, честь – це невід’ємні права кожного члена суспільства. Гуманізм – це людяність, людинолюбство, повага до людської гідності. Оволодіння цим суспільним багажем допомагає набути життєвий досвід, краще усвідомити спосіб виживання, механізми узгодження власних і спільних інтересів. У підсумку все це засвідчує зрілість людини, її високий статус у суспільстві.

I, безперечно, освіта. Тільки в освітній царині закладаються підвалини нашого буття, і, власне, ми стаємо тим, ким насправді є. Освіта – це знання, інтелект, розум, судження і умовиводи, спосіб мислення і спосіб дій. І чим більш освічена людина, тим ширший простір, на який вона здатна впливати і змінювати.

Тому реалізація права на освіту, незалежно від статі, соціального становища, етнічної та расової належності, доступ до базової освіти, неперервної освіти, подолання *порогу неписьменності (на сьогодні один мільярд людей на планеті залишаються неписьменними)* є ключовим завданням.

Певно, що, саме в таких умовах, модернізованому середовищі і повинна формуватися людина із сучасними стандартами мислення, усвідомленням необхідності постійного поповнення знань.

Нарешті, **політологічний вимір.** Він полягає в розумінні алгоритму виживання і співіснування людей. А ним є владні стосунки. Це коли одна частина людей володіє правом на легітимне, законне насильство над іншими. Відповідно, інша – повинна підпорядковуватися. Альтернативного способу виживання людство поки що не напрацювало. З цим потрібно змиритися. Але це не бездумне підпорядкування, це усвідомлена необхідність. І чим системнішими і ґрунтовнішими будуть знання, (при цьому не обов’язково бути політологом, стосовно того, що таке інститут держави як політичної організації суспільства, як

функціонують її гілки влади, інститути громадянського суспільства, яке місце в цих політичних процесах відводиться людині як джерелу влади), тим сильнішими стаємо в захисті власних прав і свобод, тим менше ми залишаємо шансів владі узурпувати наше право на достойне життя.

За великим рахунком, місія людини, полягає в тому, щоб оволодіти всією сукупністю суспільних знань, мистецтвом спілкування і управління, навчитися чути один одного, бути терпимим, узгоджувати конфлікти, суперечності шляхом компромісу і консенсусу. Людина – не гвинтик політичної системи, а співтворець політики та власної долі.

Вищесказане може зреалізуватися за умов, коли людина перебуває в безпечному, захищеному середовищі. Людство напрацювало декілька видів безпеки: індивідуальну, колективну, кооперативну. Кожна із держав вибирає власну модель захисту.

Україна також формує безпекову парадигму, захищаючи національні інтереси. Це актуально для нашої держави ще й тому, що на сьогодні маємо анексованій Крим, окуповану частину території на Сході України. У нас немає альтернативи, окрім того, щоб захистити свій суверенітет і територію. Це фундамент для виживання України в цьому геополітичному протистоянні.

Дуже влучно щодо нашої країни свого часу висловився міністр закордонних справ Англії Рікфорд: *«Україна отримала незалежність «всерйоз і надовго», але їй потрібно втриматися на ногах, аби не склалася думка, що це тимчасове явище».*

Будемо вірити, що український народ і його незламний дух, освічена і підготовлена до життя молодь зможе протистояти усім викликам і загрозам, а Захід і Схід не будуть опонентами, а стануть надійними партнерами, адже усі ми пливемо в одному човні під назвою *«Планета людей»*. Так, я не помилилася з назвою. Це планета людей, а не держав. Запорукою того, що човен пройде усі рифи, підводні течії, омине небезпечні пороги, є те, що керманічем цього людського корабля є сама його величність Людина.

Тож побажаємо успішної ходи нашому кораблю і безпечного швартування.